

вирізняється подвоєним об'єктом зображення: історичної особи і автора водночас. Останній присутній у тексті або імпліцитно, або ж через суб'єктивовану нарацію, завдяки перегукам у біографіях, збігам світоглядних чи естетичних позицій тощо. Історична особа ускладнюється, психологізується, позначає певний тип людської особистості тощо, часто протиставляється традиційному образу, що утвердився в культурі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Моем С. Місяць і мідяки / Сомерсет Моем. Місяць і мідяки. На жалі бритви; [пер. з англ. О. Жомнір]. – К. : Дніпро, 1989. – С. 18–226.
2. Моем С. Дош [Електронний ресурс] / Сомерсет Моем. – Режим доступу: http://vsesvitjournal.com/index.php?option=com_content&task=view&id=746&Itemid=4 і.
3. Моклиця М. Жанрова специфіка модерністського роману / М. Моклиця. Вступ до літературознавства : навч. посібн. – Луцьк : Вид-во ВНУ ім. Лесі Українки, 2011. – С. 238–250.
4. Моклиця М. Модернізм у творчості письменників ХХ століття / М. Моклиця. – Луцьк : Вежа, 1999. – 4.1. Українська література. – 154 с.
5. Моклиця М. В. Модернізм як структура. Філософія. Психологія. Поетика : монографія / Марія Моклиця. – Вид. 2-е, доповнене і перероблене. – Луцьк : РВВ “Вежа” ВНУ ім. Лесі Українки, 2002. – 390 с.
6. Моэм У. С. Подводя итоги: [Зссе, очерки] / Сомерсет Моэм / сост., вступ, ст., комент. Г. З. Ионикс. – М. : Высш. шк., 1991. – 559 с.
7. Чорній Р. Англомова рецепція творчості В. С. Моема / Р. Чорній // Сучасний погляд на літературу : зб. наук. праць. – К. : КНПУ ім. М. Драгоманова, 2006. – Вип.10. – С. 27–33.
8. Curtis, Anthony.W. Somerset Maugham /AnthonyCurtis, John Whitehead. – L.: Routledge, 1997. – 471 p.

ФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ МИСТЕЦТВА В ПОЕТИЦІ ХУДОЖНЬОГО ЧАСОПРОСТОРУ РОМАНУ ДЖОНА ФАУЛЗА “ЖІНКА ФРАНЦУЗЬКОГО ЛЕЙТЕНАНТА”

Оксана ЛЕВИЦЬКА

Українська академія друкарства

Прозі Джона Фаулза властиве використання поетики різних видів мистецтва. Письменник часто апелює до живопису, оперує його знаковою системою, перекодує знаки візуального мистецтва мовою художнього тексту, застосовує

інтермедіальні зв'язки для створення нових смислових інтенцій. Розглянуто мистецький контекст роману Джона Фаулза “Жінка французького лейтенанта” (1969 р.) з погляду поетики художнього часопростору.

Ключові слова: Дж. Фаулз, художній час, художній простір, поетика, інтермедіальність, мистецтво.

Прозе Джона Фаулза свойственно использование поэтики разных видов искусств. Писатель часто апеллирует к живописи, оперирует ее знаковой системой, перекодирует знаки визуального искусства на язык художественного текста, применяет интермедиальные связи для создания новых смысловых интенций. Проанализирован художественный контекст романа Джона Фаулза “Женщина французского лейтенанта” (1969 г.) с точки зрения поэтики художественного времени-пространства.

Ключевые слова: Дж. Фаулз, художественное время, художественное пространство, поэтика, интермедиальность, искусство.

John Fowles' fiction is characterized by its reliance upon the poetics of various arts. The writer often appeals to painting, operates its sign system, recodes marks of visual art by literary text language, utilizes intermedial links to create new meanings. The artistic context of John Fowles' novel *The French Lieutenant's Woman* (1969) is considered in terms of fictional timespace poetics.

Key words: John Fowles, art time, art space, poetics, intermediality, art.

У системі сучасних досліджень літературного твору вивчення поетики художнього часопростору невіддільне від інших форм міжтекстових й позатекстових зв'язків, зокрема категорій інтермедіальності.

Сьогодні поетика художнього часопростору є однією із часто досліджуваних у літературному творі категорій, які окремо або догично наявні у багатьох дослідженнях. Ця галузь літературознавства перебуває у постійному пошуку нового категоріального апарату та методологічного інструментарію, що зумовлено передусім літературною практикою. Саме літературна практика, на думку Ришарда Нича, “переконує нас, що міжтекстові зв'язки неможливо обмежити лише внутрішньолітературними відсиланнями, адже вони охоплюють як зв'язки з позалітературними способами і стилями мовлення, так і нерідко семіотичні зв'язки між різними явищами мистецтва та комунікації (образотворче мистецтво, музика, фільм, комікс тощо)” [4, с. 73].

За вченням Іллі Ільїна будь-яка знакова система, як художня, так і нехудожня, структуруючись у текст, стає джерелом інформації і складає частину інформаційного простору. “Під цим багатозначним

терміном, – пише І. Ільїн, – маються на увазі не лише власне лінгвістичні засоби вираження і думок, і почуттів, але й будь-які знакові системи, в яких закодовано певне повідомлення. Із семіотичного погляду, усі вони є рівноправними засобами передавання інформації, чи то слова письменника, колір, тінь, і лінія художника, звуки (і ноти як спосіб їхньої фіксації) музиканта, організація об'єктів скульптором чи архітектором, і, врешті, аранжування візуального ряду на площині екрану – все це загалом представляє собою ті медіа, які в кожному виді мистецтва організуються за своїм кодексом правил – кодом, який представляє собою особливу мову кожного мистецтва. Усі разом ці мови створюють “велику мову” культури певного історичного періоду” [1].

Новий погляд на дослідження художнього часопростору зумовила теорія інтертекстуального вчення. Саме особливості поєднання в інтертекстуальному прийомі відмінних хронотопів викликає інтерес до питання художнього часопростору. Літературна практика постмодерної доби зумовила звернення окремих теоретичних та практичних досліджень до інтертекстуального часопростору. Особливості категорій художнього часопростору при міжтекстових зв'язках дотично досліджували Наталія Фатєєва, Олена Бросленко та інші. Проте розмежовуючи вчення про інтертекстуальність та інтермедіальність варто окремо говорити про особливості поетики художнього часопростору при інтермедіальних зв'язках художнього тексту.

У книзі “Література і живопис: інтермедіальний дискурс” Валентина Фесенко також здійснює дослідження інтермедіальності із залученням категорій художнього часу та художнього простору [10]. Вчена зазначає, що “У реалістичному романі автором традиційно створювалося враження синхронії у сприйнятті часу і простору. Будь-який об'єкт зовнішнього світу має власний код у нашій рецепції: його суть і пам'ять про парадигму власного походження і наші знання про нього...”. Натомість, у практиці постмодернізму “після руйнації системи кодів” “розбивка художнього тексту на окремі нарративні елементи показує штучний характер вираження його системного існування” [10, с. 381].

Інтермедіальність літературного твору часто відчитують на семіотичному рівні, Наталія Фатєєва у дослідженні проблеми організації часових планів при інтертекстуальних зв'язках зосередила увагу на питаннях зміщення часових відношень при побудові конструкцій “текст у тексті”, “текст про текст”.

Російська дослідниця інтермедіальності Наталія Тишуніна робить висновок, що “інтермедіальність – це особлива форма діалогу культур, яка здійснюється засобами взаємодії художніх референцій. Такими художніми референціями є художні образи або стилістичні прийоми, які мають для кожної епохи знаковий характер” [5, с. 150].

Сучасна теорія референції засвідчує думку, що імена лише позначають об'єкти, а не несуть у собі їхніх описів. Американський філософ Соул Кріпке стверджує: “Ім'я переходить за ланцюжком від одного користувача до іншого, який вчиться використовувати ім'я з тією самою референцією, що й людина, від якої він його почув” [13, с. 89].

У світлі численних досліджень інтермедіальності пропонуємо подивитися на особливості художнього часопростору і функціональність міжмистецьких зв'язків у поетиці літературного твору. Сучасні дослідження поетики часопростору на сьогодні не мають виробленої методології досліджень інтермедіальних зв'язків, проте врахування інтермедіального дискурсу при аналізі художнього часопростору є важливим і необхідним у творах, в яких такий дискурс наявний, зокрема, як у романах англійського письменника другої половини ХХ ст. Джона Фаулза.

Аналіз романістики Дж. Фаулза дозволяє стверджувати, що інтермедіальність є авторською стратегією і має багатofункціональне значення в організації художнього часу та простору романів. Часове та просторове маркування мистецького контексту має смислотвірну функціональність; відчитування смислових контекстів творів певних епох творить нову парадигму прочитання роману (*детальніше про це див.: [2]*).

У мистецький дискурс літературних творів Фаулз вкладає своє філософське прочитання мистецьких артефактів. Наведемо кілька тез про світоглядне осмислення мистецтва крізь призму часу у філософії Дж. Фаулза. У книзі “Арістос” письменник стверджує: “Найкраще можна перемогти час <...> за допомогою мистецтва. Воно створює той позачасовий світ сукупного інтелекту (за Тейяром де Шарденом – ноосферу), де кожний артефакт – сучасний і майже безсмертний настільки, наскільки взагалі може бути безсмертним предмет у космосі, де безсмертя немає” [7, с. 268].

Досліджуючи функціональність мистецтва у творчості Джона Фаулза, звертаємо увагу на переважання візуальних видів мистецтв. Саме зорові мистецтва – живопис, архітектура, художня фотографія (з погляду їхньої

класифікації за формою чуттєвого сприймання) – у романах і повістях письменника представлені найбільш виразно. Серед видів мистецтв стосовно часу і простору у Дж. Фаулза переважають просторові: живопис, скульптура, архітектура, фотографія, декоративно-ужиткове мистецтво. Сам автор стверджував в одному з інтерв'ю, що найбільше його приваблюють мистецтва візуальні – від кіно до живопису [9, с. 549]. Олена Яценко, аналізуючи образи візуальних мистецтв у романі “Mag” пише: *“Фаулз прочитує культуру, її візуальні артефакти як текст, налагоджує комунікацію з великими майстрами, їхніми творами, входить до кола вічних проблем. Воскрешаючи в пам'яті читача шедеври мистецтва минулого, він робить їх частиною актуальної естетичної, духовної дійсності. Екфразис не лише прийом техніки оповіді, але й вагоме джерело етичних, філософських, естетичних істин. Візуальний матеріал ілюструє ідеї автора, нерідко є способом їхньої трансляції. Мистецтво при цьому збагачує свій етико-естетичний потенціал. Реалізується процес ресемантизації, який дозволяє зберегти зв'язок часів, спадкоємність, традиції історії розвитку людської культури. Таким чином, екфразис виконує меморативну функцію щодо історії культури”* [11].

З-поміж усіх мистецтв саме живопис відіграє ключову роль у романістиці письменника. Апелюючи до архетипних образів через мистецтво Дж. Фаулз створює модель універсальності, повторюваності певного виду людської свідомості, яка набуває своїх конкретних ознак у часопросторі певної культурно-історичної доби. Це підкреслюється зверненням до живописних робіт художників-прерафаелітів, значна частина полотен яких зображує міфологічні образи чи сюжети. Н. Фатеева вважає, що саме міфологічні образи-символи дозволяють стерти хронологічні відмінності при поєднанні чи зміщенні часів при контекстуальних зв'язках [6]. Таким чином через введення в контекст роману живопису художників цього братства відбуваються часові зміщення, розширюються часові пласти, актуалізуються архетипні образи та символи. образи із творів образотворчого мистецтва доповнюють, поглиблюють інтертекстуальні відсилання, таким чином посилюючи смислові інтенції твору.

Таку функціональність виконує в романі робота італійського художника доби Відродження Антоніо Пізанелло. Порівняння Чарлза Смітсона зі святим Євстахієм з картини Пізанелло опосередковано відсилає до середньовічної лицарської літератури, під впливом якої перебував художник. Хронотоп лицарства з його семіотичним рядом

часто складає контекст розуміння певних образів і понять у романі, зокрема згаданий середньовічний символ Святого Грааля у контексті Чарлза Смітсона на асоціативному рівні творить контекстуальне відсилання до полотна “Діва Святого Грааля” Данте Габріеля Росетті. Найвідповіднішою живописною візуалізацією характеру Місіс Поултні автор вважає картини середньовічного художника Ієроніма Босха. У характеристиці ж образу Ернестини автор відсилає до малюнків менш знаменитих ілюстраторів того часу – Фіза і Джона Ліча.

Символом кожної вагомої культурно-історичної доби є архітектура. У великих і малих архітектурних формах, сакральних і світських спорудах кожна епоха залишає пам'ятки-символи, які відображають її час, естетику, світогляд, ієрархію цінностей. Акцентуючи на архітектурних стилях різних періодів (епохи Тюдорів, Регентства та інших), які позначилися на певних спорудах чи пам'ятниках, письменник створює широкий контекст певного культурно-історичного періоду. Про це зокрема свідчить будинок місіс Поултні в стилі епохи Регентства – *“як недвозначний тонкий натяк на становище його господарки в суспільстві”* [12, с. 24].

Хронотоп вікторіанської доби в романі відтворено також через *декоративно-ужиткове мистецтво* – одне із найважливіших мистецтв у побуті кожної доби, яке найповніше і найширше її реконструює не лише матеріально, але й символічно. Деталізовано автор відтворює меблі, посуд, одяг вікторіанського часу. До найдрібніших деталей відтворює побут представників різних соціальних верств, тенденції моди, які виражають вікторіанський спосіб життя і світоглядні орієнтири. Реконструюванням вікторіанської доби через окремі види декоративно-ужиткового мистецтва і пріоритетність їх у текстотворенні можемо пояснити світоглядними чинниками, тривалістю їхніх артефактів у часі, *“аспектами переживання часу”* [7, с. 273].

В есе “Арістос” автор зауважує: *“Цілу армію другорядних мистецтв – і самих по собі, і за своєю природою – видалено поза межі ноосфери: наприклад, садівництво, перукарство, haute cuisine (високе куховарське мистецтво), піротехніка. Якщо вони потрапляють до ноосфери, то лише випадково, завдяки щасливій нагоді бути включеними до більших мистецтв. Щоправда, фотоапарат і кінокамера, магнітофон і консервна бляшанка долають недоговірність, внутрішню притаманну згаданим субмистецтвам; та й іноді їх знов можна відтворити за допомогою рецепта. Але почасти наша насолода полягає якраз у тому, що безпосереднє переживання цих мистецтв по суті своїй нетривалі й іншими людьми не поділяється”* [7, с. 272].

Фаулз проводить паралель “мистецтво – людина”: людина також минає, як недовговічне мистецтво [7, с. 272]. Бачення артефактів у світогляді Фаулза залежить від кута зору, від теперішнього чи всечасного сприйняття, від того, чи вписуємо ми людину в контекст історії чи сприймаємо лише як “квазіакадемічну студію” [7, с. 272]. *“І для творців, і для глядачів, – стверджує автор, – мистецтво є спробою подолати час. Артефакт може бути – в дійсності чи в інтенції – чим завгодно, але він завжди є ланкою у переживанні часу людиною; не випадково наш сьогоднішній всепоглинаючий інтерес до мистецтва припадає на той самий час, що і нове розуміння нетривалості нашого перебування в безмежності”* [7, с. 275]. *“Час – довговічність артефакту – стає фактором його краси, – читаємо в “Арістосі”. – Цінність предмета як естетичного свідчення – або носія інформації – про давню добу. Його краса зливається з його корисністю як зразка людського спілкування; і це буде змінюватися у точній відповідності до нашої потреби в інформації (якщо досі її бракувало) з джерела, що заслуговує на особливу довіру”* [7, с. 270]. Один із прийомів, вжитих в аналізованому романі, ілюструє саме цю світоглядну тезу письменника: автор демонструє такий артефакт на прикладі порцелянового горнятка, роботи майстра Ральфа Лі, яке придбала в Ексетері його героїня Сара Вудраф і яке через століття придбав він сам. Подібний зв’язок часів через мистецькі артефакти спостерігається в романі досить часто. Декоративно-ужиткове мистецтво – артефакти, які забезпечують зв’язок часів, частина матеріальної культури, яка несе інформацію, має культурну, мистецьку, естетичну, матеріальну цінність.

Отже, аналіз теоретичних праць та здійснене практичне дослідження роману “Жінка французького лейтенанта” дає підстави стверджувати продуктивність категорій інтермедіальності в системі часопросторової організації літературного твору. Інтермедіальний аналіз роману Дж. Фаулза дозволив простежити поліваріантний і багатофункціональний мистецький контекст, який має вияви на рівні інтермедіального цитування живопису, екфразису в пейзажних і портретних замальовках, картинах візуалізації уяви персонажів, алюзіях на твори живопису, зображенням архітектури, реконструюванням декоративно-ужиткового мистецтва тощо. В романі простежується використання прийому посилення ефекту смислотворення через накладання образів часових і просторових мистецтв. Інтермедіальні відсилання слугують культурними маркерами певних епох, світоглядів. Мистецький контекст символізований, умовний,

виведений на рівень світоглядного узагальнення, покликаний творити асоціативний ряд. Інтермедіальність у романі розширює просторові та часові межі, має смислотвірну діалогічну функціональність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ильин И. П. Некоторые концепции искусства постмодернизма в современных зарубежных исследованиях / Илья Ильин. – М., 1998. – 28 с.
2. Левицька О. С. Контекстуальність хронотопу. Роман Джона Фаулза “Жінка французького лейтенанта”: монографія / Оксана Левицька. – Л. : Українська академія друкарства, 2014. – 232 с.
3. Лобкова Н. В. Взаимодействие языков искусств в творчестве Джона Фаулза Лобкова: автореф. дис. ... канд. филол. наук / Лобкова Надежда Владиславовна. – Нижний Новгород, 2006. – 20 с.
4. Нич Р. Світ тексту: постструктуралізм і літературознавство / Ришард Нич ; [пер. з польськ. О. Галета]. – Л. : Літопис, 2007. – С. 73.
5. Тишуніна Н. В. Методология интермедіального анализа в свете междисциплинарных исследований / Н. В. Тишуніна / Методология гуманитарного знания в перспективе XXI века. К 80-летию профессора Моисея Самойловича Кагана. Материалы международной научной конференции. 18 мая 2001 г. Серия “Symposium”. – Вып. № 12. – СПб. : Санкт-Петербургское философское общество, 2001. – С. 149–154.
6. Фатеева Н. А. Контрапункт интертекстуальности, или Интертекст в мире текстов / Н. А. Фатеева. – М. : Агар, 2000. – 280 с.
7. Фаулз Дж. Арістос / Джон Фаулз ; пер. з англ. В. Мельника. – Вінниця : Тезис, 2003. – 340 с.
8. Фаулз Дж. Вежа з чорного дерева : повість ; Елідюк; Бідолашний Коко; Загадка : [новели] / Дж. Фаулз ; [перекл. В. Ружицький, Д. Стельмах ; післямова “Мистецтво і мораль у творах Джона Фаулза” Н. Жлуктенко]. – К. : Дніпро, 1986. – 276 с.
9. Фаулз Дж. Кротовые норы / Джон Фаулз ; пер. с англ. И. Бессмертной, И. Тогоевой. – М. : Махаон, 2002. – 640 с.
10. Фесенко В. І. Література і живопис: інтермедіальний дискурс : навч. посіб. для студ. філол. фак. вищих навч. закл. / В. І. Фесенко. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2014. – 398 с.
11. Яценко Е. В. Образы визуальных искусств в творчестве Джона Фаулза (на материале романа “Волхв”) : автореф. дисс. на соискание науч. степ. канд. филол. наук : спец. 10.01.03 “Литература народов стран зарубежья” / Е. В. Яценко. – М., 2006. – 20 с.

12. Fowles Jh. *The French Lieutenant's Woman* / John Fowles. – Vintage, 1996. – 448 p.
13. Kripke S. *Naming and Necessity* / Saul Aaron Kripke. – Oxford, 1980. – 184 p.

ВІРДЖИНІЯ ВУЛФ ТА АНГЛІЙСЬКА РОМАНТИЧНА ТРАДИЦІЯ

Наталія ЛЮБАРЕЦЬ

Інститут філології Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Стаття присвячена аналізу ставлення Вірджинії Вулф до романтичної традиції в англійській поезії. Фокус дослідження охоплює безпосередні згадки про поетів у щоденниках письменниці, алюзії на постаті та твори романтиків у художній прозі модерністки, а також спробу літературно-критичного осмислення та оцінки доробку Колріджа та Байрона в її есеїстиці. Акцентовано значення художньої традиції романтизму у формуванні стилю письменниці, її прагненні поетизувати прозове слово.

Ключові слова: модернізм, романтизм, В. Вулф, В. Блейк, В. Вордсворт, С.Т. Колрідж, Дж. Г. Байрон, П.Б. Шеллі, Дж. Кітс, художній стиль.

Статья посвящена анализу отношения Вирджинии Вулф к романтической традиции в английской поэзии. Фокус исследования охватывает непосредственные упоминания о поэтах в ее дневниках, аллюзии на личности и произведения романтиков в ее художественной прозе, а также попытку литературно-критического осмысления и оценки наследия Кольриджа и Байрона в эссеистике Вулф. Акцентировано значение художественной традиции романтизма в формировании стиля писательницы, ее стремлении поэтизировать прозаическое слово.

Ключевые слова: модернизм, романтизм, Вулф, У. Блейк, У. Вордсворт, С.Т. Кольридж, Дж.Г. Байрон, П.Б. Шелли, Дж. Китс, художественный стиль.

The article analyzes Virginia Woolf's attitude to the Romantic tradition in English poetry. The research focus includes direct references to the poets in the writer's diary, allusions to persons and works of Romanticists in her fiction, as well as Woolf's attempt to estimate the heritage of Coleridge and Byron in her essays. The paper underlines the significance of Romantic traditions in shaping her style, and in trying to turn a prosaic word into poetry.

Key words: modernism, romanticism, V. Woolf, W. Blake, W. Wordsworth, S.T. Coleridge, G.G. Byron, P.B. Shelley, J. Keats, style.

Вірджинія Вулф почала свій шлях у літературу в 1904 році, опублікувавши рецензію на сторінках газети "The Guardian". Згодом майбутня письменниця стала однією із регулярних дописувачок багатьох періодичних видань, у тому числі "The Times Literary Supplement". Есеїстика була важливим кроком у формуванні художнього стилю письменниці. Вона спонукала і надихала Вулф до власних творчих пошуків у царині художнього слова. Щоправда, в есе "Жіночі професії" (1931) авторка досить іронічно зауважила, що на свій перший гонорар в один фунт десять шилінгів і шість пенсів купила собі kota, гарного перса, через якого згодом пересварилася із сусідами. З часом її амбіції зросли: "I grew ambitious. A Persian cat is all very well, I said; but a Persian cat is not enough. I must have a motor car. And it was thus that I became a novelist – for it is a very strange thing that people will give you a motor car if you will tell them a story" [9]. Виношуючи ідеї майбутніх романів, Вулф не полишала праці у звичному жанрі, результатом чого стали дві прижиттєві збірки есе "Звичайний читач" (1925) та "Звичайний читач: Друге видання" (1932), а також численні їх посмертні видання, останнє з яких не так давно було завершено публікацією шостого тому (1986, 1987, 1988, 1994, 2009, 2011). До нього увійшли як відомі, так і нещодавно віднайдені есе, що містять міркування Вулф про сутність літератури, авторське прагнення втаємничити читача у процес написання художнього твору та безпосередню апеляцію до літературних зразків та імен.

Як свідчать есе, щоденники та власне художня практика авторки, ставлення Вулф до творчого надбання її сучасників та попередників було вибіркоким. На разі завдяки перекладам російською мовою вітчизняним читачам добре відомо, що вона високо поцінювала доробок Монтеня, Дж. Остін, В. Скотта, сестер Бронте, віддаючи перевагу Емілі, Д.Г. Лоуренса, К. Менсфілд та І. Тургенева [2, с. 501 – 557]. Проте типологічні зв'язки модернізму з романтизмом й авторське прагнення поетизувати прозу змушують нас перечитати і відшукати в доробку письменниці свідчення про оцінку поезії англійського романтизму та її вплив на формування художнього стилю Вулф. У нашій розвідці ми зосередимось переважно на постатях таких відомих англійських поетів, як В. Блейк, В. Вордсворт, С.Т. Колрідж, Дж. Г. Байрон, П.Б. Шеллі та Дж. Кітс.

Звичайно, цими іменами обізнаність Вулф із поезією англійського романтизму не вичерпувалася, проте саме до них вона найчастіше апелювала у своїй творчості. Записи про В. Блейка, В. Вордсворта